

Posudek vedoucího práce

Dudáš, Michal, *Studie destiček ema zavěšovaných v šintoistické svatyni Rokko Jahata Džindža v Kóbe*. Praha: FHS UK, 2019, 63 stran.

Předkládaná bakalářská práce Michala Dudáše se zabývá i v kontextu japonského náboženství či, autorovými slovy, religiozity, dosud poměrně málo známým a takřka neprobádaným tématem psaní destiček *ema*. Vzhledem k jasnému zaměření, zúžení tématu a realizaci terénního výzkumu v jedné konkrétní svatyni nedaleko velkého univerzitního města Kóbe můžeme považovat tuto práci za specifickou případovou etnografickou studii, jejímž cílem, řečeno s autorem, je přispět ke studiu soudobého japonského náboženství (s. 6).

Již v *Úvodu* (s. 6-7), podrobněji však v *Teoretické části* (s. 8-14) a později v rámci vlastních pozorování a rozhovorů autor upozorňuje na nejednoznačnost spojení japonské náboženství a významu slova náboženství v obecnější rovině. Dudáš si je zřetelně vědom, nikoli jen na základě intuice, ale díky vlastním postřehům z několikaměsíčního studijního pobytu právě na kóbské univerzitě, že se v Japonsku různě prolínají minimálně dvě silné náboženské tradice – šintoistická a buddhistická – které tak lze jen obtížně v každodenní praxi japonských aktérů rozlišit. Autor ve svém výkladu nicméně tuto základní religiózní dichotomii (šintoismus/buddhismus) překračuje tím, že si všímá rozdílů i v používání výrazu *šintó* jako nejesenciálnějšího náboženského zdroje v rámci japonské společnosti. Ten je jednak diskutovaný uvnitř této společnosti, v rámci níž jde snad o náboženský systém, který je více či méně v této společnosti zakořeněný bez ohledu na to, zda jedinec svou víru aktivně prožívá. Na druhé straně je šintó vnímáno jako svatyně, která ale není nehybným prostorem, neživoucí materií, ale je spíše akcí, činností, procesem. Právě na tuto charakteristiku destiček *em* se soustřeďuje Dudášův další výklad prezentovaný v pozdějších empirických pasážích. Těm ještě předchází precizně zpracovaný oddíl *Metodologická část* (s. 15-21), kde autor podrobně sděluje, jak se připravoval na vstup do terénu a jak se v něm později pohyboval. Nakonec provedl celkem 16 polostrukturovaných rozhovorů se studentkami a studenty univerzity, kteří jsou převažujícími návštěvníky svatyně Rokko Jahata Džindža. Tito aktéři se stali rovněž součástí autorova pozorování, proto je nepovažuje za „pouhé“ informátory, ale ve shodě se současnou etnografickou praxí za výzkumné partnery. Pečlivě je podle mého soudu také zpracována část zabývající se etikou výzkumu, který může být uvnitř japonské společnosti v nejednom případě velmi choulostivý, jak je neustále v práci reflektováno a vysvětlováno.

V *Empirické části* (s. 22-59) prokázal autor smysl pro vystižení detailu. V každé podkapitole popisuje a jemně analyzuje *emy* v souladu se svou úvodní tezí jako činnost, projev religiozity ve vlastní svatyni. Dudáš se na řadě míst vrací k podstatné otázce (čím je dnes šintó?), sugerující a vystihující současnou transformaci japonské společnosti, která se, alespoň zdánlivě, sekularizuje. Autor, opírající se, ovšem s náležitou polemikou, zejména o starší práce velkého znalce japonské kultury a náboženství Iana Readera, nazírá na šintó na jakýsi hybrid odrážející náboženské projevy Japonců, jejich silný konzervativní nacionalismus ztělesňovaný postavou císaře jako středobodu japonského univerza, tak jejich stále výraznější sklony vracet se, či spíše, „vynalézat“ tradici. Psaní *em* jako výraz návratu nebo uchování tradice tak patrně podle autora nejlépe (Dudášovými slovy nejkorektněji, s. 56) vystihuje její nejednoznačné a mnohačetné užití těmi aktéry, kteří se k této formě komunikace s nadpřirozenem uchylují.

V *Závěru* (s. 60-61) autor ještě stručně shrnuje výsledky svého přibližně půlročního působení v terénu, ale především nastiňuje možnosti navázat na tento výzkum, který by měl pokračovat

v dalších svatyních a měl by být zaměřen i na jiné vrstvy japonské společnosti, aby byl obrázek zkoumaného tématu úplnější a snad objektivnější. V kontextu této předkládané práce bych snad upozornil na možnosti více rozvinout ty části, v nichž se autor zabývá psaním *em* jakožto komoditou (s. 29), s čímž mj. úzce souvisí prodej nebo vydávání *em* jako zvláštní formy suvenýru a komunikace mezi jednotlivými turisty-návštěvníky svatyně (s. 35). Tato pasáž mohla být propracována do větší hloubky.

Celkově však hodnotím bakalářskou práci Michala Dudáše jako zdařilou. Lze ji považovat za jakousi mikrohistorickou a mikroetnografickou sondu do jednoho v japonské společnosti stále velmi rozšířeného zvyku, který není jen projevem jisté formy současné religiozity, ale též jevem, na kterém se dá velmi dobře zkoumat proměňující se japonská společnost, jejíž „kulturní vzorce“ jsou v lecčems pro naprostou většinu Evropanů značně nesrozumitelné. Autorovi se tak na malém prostoru podařilo tento projev kulturní jinakosti širšímu publiku poměrně solidně představit. Bakalářskou práci Michala Dudáše **doporučuji k obhajobě** s předběžným hodnocením **výborně**.

V Praze, 13. 9. 2019.

PhDr. Marek Halbich, Ph.D.